kasos 1. Perkasa 2 buvo 5 m ilgio, 2 m pločio (10 m^2). Po 5 cm storio velėnos sluoksniu rastas apie 40–45 cm storio juodos žemės su medžių šaknimis sluoksnis. Vidutiniškai 50 cm gylyje fiksuotas smėlis su moliu – įžemis. Perkasoje archeologinių radinių ir struktūrų neaptikta.

Šurfas 1 tirtas ties Š Bazilionų Šv. Bazilijaus Didžiojo bažnyčios kampu. 3x2 m dydžio šurfe archeologinių radinių ir struktūrų neaptikta. Po 10–15 cm storio velėnos ir juodžemio sluoksniu rastas apie 40–45 cm storio juosvai rusvos žemės su smulkiais akmenukais bei raudonų plytų duženomis sluoksnis be radinių. Apie 60 cm gylyje fiksuotas rusvos spalvos molis – įžemis.

Šurfas 2 tirtas apie 16 m į ŠV nuo šurfo 1. Pirminis šurfo dydis buvo 1x1 m, tačiau dėl aptiktos struktūros jis praplėstas 1 m į PR iki 2x1 m dydžio. Po 5 cm storio velėnos sluoksniu rastas apie 65 cm storio supiltinės kilmės rusvo ir balsvo žvyro sluoksnis be radinių. Apie 70 cm fiksuotas pilkos spalvos žemės sluoksnis, kuriame apie 0,8 m gylyje buvo atidengta neaiškios paskirties struktūra, sudaryta iš lauko akmenų, raudonos plytos bei apie 5 cm skersmens medinė lenta (?) Akmenys tarpusavyje nebuvo surišti jokia rišamąja medžiaga. Siekiant atidengti didesnę struktūros dalį, šurfas praplėstas 1 m PR kryptimi. Išplėtus šurfą ir pasiekus rastos struktūros gylį (apie 80 cm) nustatyta, kad aptikta struktūra yra fragmentiška, ji nesitęsia PR kryptimi. Minėtas pilkos žemės sluoksnis siekė 75–80 cm storį, jame radinių neaptikta. Vidutiniškai 1,45–1,5 m gylyje fiksuotas rusvas smėlis su priemoliu – įžemis.

Šurfas 3, apie 1,5x1,5 m dydžio, tirtas 20 m į ŠR nuo šurfo 1. Jis orientuotas pagal suprojektuotą elektros trasą. Šurfo vietoje po paviršiniu apie 15 cm storio velėnos sluoksniu jo ŠR dalyje tirtas 5–15 cm rusvo žvyro sluoksnis be archeologinių radinių. Likusioje šurfo dalyje po velėna tirtas apie 45 cm storio maišytos pilkos žemės su gelsvu priemoliu sluoksnis su gausiomis medžių šaknimis. Apie 55–60 cm gylyje fiksuotas gelsvas priemolis – įžemis. Šurfo vietoje archeologinių radinių ir struktūrų nerasta.

The Bazilionai Church of St. Basil the Great

In 2018, an excavation was conducted on Dubysos Street in the protected territory of the Bazilionai Church of St. Basil the Great building complex (Šiauliai District) prior to laying a power line. During it, two 5 x 2 m trenches and three: 3 x 2 m, 2 x 1 m, and 1.5 x 1.5 m test pits, a grand total of 30.25 m^2, were excavated. In Trench 1, a grey soil layer, on average 25 cm thick, with late 18th–19th-century finds was recorded at a depth of roughly 60 cm (Fig. 1). No archaeological finds or structures were discovered in Trench 2 or Test Pits 1 and 3. A structure, which displays no clear purpose and consisted of fieldstones, red bricks, and a wooden plank (?) roughly 5 cm in diameter, was discovered in grey soil at an average depth of 80 cm in Test Pit 2.

Darius Kontrimas

Šaukoto Švč. Trejybės bažnyčia

Šaukoto Švč. Trejybės bažnyčios statinių kompleksas įrengtas į V nuo Gaumantos upės slėnio esančioje 9–14 m aukščio, 180 m ilgio, apie 100 m pločio kalvoje (1 pav.). Daugiau nei pusę kalvos ploto dabar užima veikiančios kapinės, o likusią dalį – bažnyčios pastatas su jam priklausančiais statiniais. Vizualiai matyti, kad tirtoji vieta tarp bažnyčios ir varpinės smarkiai

1 pav. Tyrimų vietos suvestinis planas: 1 – bažnyčios pastatų kompleksas; 2 – vizualinės apsaugos pozonis; 3 – 2018 m. tirti šurfai. D. Kontrimo brėž.

Fig. 1. Summary plan of the investigated location: 1 – the church building complex; 2 – visual protection subzone; 3 – 2018 test pits.

paveikta XIX–XX a. žmogaus veiklos – paviršius lygintas, Š pusėje šlaitas tvirtintas rieduliais.

Istorinių duomenų apie bažnyčios vietą nėra daug, žinoma, kad Šaukoto katalikų bažnyčią, tada vadintą koplyčia, savo lėšomis 1767 m. pradėjo statyti Kalnuotojo Šaukoto dvaro savininkas Simonas Petras Herubavičius. 1773 m. liepos 12 d. jai buvo suteiktas Pašušvio bažnyčios filijos arba altarijos statusas. Tačiau bažnyčia baigta statyti tik 1795 m. 1802 m. inventoriuje pažymima, kad bažnyčia pastatyta iš eglinių rąstų, ant mūrinių pamatų. 1814 m. pastatytas naujas altaristo gyvenamasis namas. 1821 m. inventoriuje nurodoma, jog 1803 m. bažnyčia buvo perstatyta ir padidinta, įrengta nauja sakykla, malksnomis uždengtas stogas, pastatyta nauja varpinė. 1839 m. bažnyčioje vyko remontas – buvo paaukštinti pamatai, pakeisti apatiniai rąstai, sutvirtintos sienos, uždengtas stogas. Duomenų apie XIX a. II pusės bažnyčioje atliktus remonto darbus nėra išlikę. XX a. pradžioje, matyt, rengtasi statyti naują bažnyčią. Nepakakus surinktų lėšų, 1905 m. teko suremontuoti senąją bažnyčią. 1972 m. buvo suremontuota varpinė – apkalta skarda, nudažyta. 1975 m. remontuota bažnyčia.

2018 m. rengiant Šaukoto Švč. Trejybės bažnyčios pastatų komplekso (UK 1572) varpinės (UK 28101) rekonstravimo projektą, atlikti žvalgomieji tyrimai – ištirti du 1x1 ir 2x1 m dydžio šurfai (iš viso 3 m²). Kadangi šurfe 2 atidengti kapai netilpo į tiriamą plotą, o norint juos nuodugniai ištirti būtų reikėję ardyti esamą betoninio tako dangą ties įėjimu į bažnyčią, ko padaryti nebuvo galima, kapai užfiksuoti ir užkasti.

Šurfe 1 po 10 cm storio velėna fiksuotas 5–10 cm storio difuzinis dirvožemio ir žvyringo smėlio sluoksnis. 15–20 cm gylyje nuo esamo paviršiaus atidengtas įžemis – rusvas priemolis,

2 pav. Šurfe 2 aptikti kapai iš Š. D. Kontrimo nuotr.

Fig. 2. Burials discovered in Test Pit 2, as seen from the N.

smėlis. Jokių archeologiškai vertingų radinių šurfe neaptikta, kultūrinis sluoksnis šurfo vietoje nesusiformavęs.

Šurfo 2 P dalyje 60–75 cm gylyje nuo paviršiaus (H_{abs} 142,70–142,75 m) fiksuotos kapų duobės (rudas žvyringas smėlis) (2 pav.). Šurfo R kampe 1 m gylyje nuo paviršiaus (H_{abs} 142,32 m) atidengtas V–R kryptimi (galva į R pusę) orientuotas vaiko *kapas 1*, kurio į tiriamą plotą pateko tik nedidelė 20 cm ilgio dalis (blauzdikauliai ir fragmentiškai išlikę pėdos kaulai). Kapo kontūras labai neryškus (apie 19–23 cm pločio, fiksuotas 60 cm gylyje (H_{abs} 142,75 m)).

Šurfo PV kampe 1,15–1,2 m gylyje nuo esamo paviršiaus (H_{abs} 142,30 m) atidengta kito suaugusiojo *kapo 2* dalis: kairysis šlaunikaulis ir dubenkaulio fragmentas. Kapo 2 dalis žemiau šlaunikaulio distalinio galo yra neanatominėje padėtyje – blauzdikaulis sulenktas daugmaž 90° kampu ir pasuktas į P pusę, prie blauzdikaulio proksimalinio galo buvo ir pėdos kaulai bei šeivikaulis (priešingai anatominei padėčiai). Kapas 2 orientuotas R–V kryptimi (galva į V, į bažnyčios pastato pusę). Kapo kontūras labai neryškus, pjūvyje fiksuotas 75–80 cm gylyje nuo esamo paviršiaus (H_{abs} 142,70 m). Jokių radinių kape neaptikta, išskyrus smulkius sutrešusios medienos gabaliukus, rodančius, kad mirusieji laidoti mediniuose karstuose.

Šurfo PR pjūvyje fiksuotas vėlyvas perkasimas, kertantis kapų duobes. Piltinio žvyro sluoksnis, perkasimai sietini su bažnyčios statybos, remonto darbais. Viršutinis jo horizontas (apie 20–30 cm storio) datuojamas XX a. Įžemis – gelsvas, baltas smulkus smėlis, pasiektas 30–1,35 m gylyje nuo esamo paviršiaus (H_{abs} 142,10–143,10 m). Kadangi jokių radinių neaptikta, tiksliau kapų datuoti negalima. Preliminariai aptikti kapai gali būti datuojami XVIII a.

The Šaukotas Church of the Holy Trinity

During a field evaluation on the grounds of the Šaukotas Church of the Holy Trinity building complex, two test pits (3 m^2) were excavated (Fig. 1). The investigation determined that no archaeologically valuable cultural layer had formed at the site of Test Pit 1, sterile soil being recorded at a depth of 15–20 cm from the current surface. A 25–65 cm thick layer of introduced gravel was recorded in Test Pit 2. A burial pit was recorded at a depth of 60–75 cm from the surface in the ground in the S part of the test pit. Part of Burial 1, that of a child, was unearthed at a depth of 1 m from the surface in the SE corner of the test pit. Part of another adult burial (2) was unearthed at a depth of 1.15–1.2 m from the surface in the SW corner of the test pit (Fig. 2). No finds were discovered in the burials or the soil displaced by them, only small pieces of rotten wood, which shows that the individuals had been interred in wooden coffins. The burials can be preliminarily dated to the 18th century.